

ПВНЗ «КРОПИВНИЦЬКИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО ТА
МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ»

фахового випробування

галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування

спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування

освітня програма Публічне управління та адміністрування

форма навчання денна / заочна

для вступників на навчання для здобуття ступеня магістра

на основі здобутого ступеня вищої освіти бакалавра, магістра
(освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)

Обговорено
на засіданні кафедри публічного управління та адміністрування ПВНЗ КІДМУ
Протокол № 7 від 03 березня 2021 р.

Затверджено
на засіданні Приймальної комісії ПВНЗ КІДМУ
Протокол № 4 від 23 березня 2021 р.

Укладачі:

Скрябіна Дар'я Сергіївна – голова фахової атестаційної комісії, кандидат наук з державного управління, доцент;

Дубенко Олександр Іванович – член фахової атестаційної комісії, кандидат юридичних наук;

Кіктенко Оксана Володимирівна – член фахової атестаційної комісії, доктор наук з державного управління.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ	6
III. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ.....	10
IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	12

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета фахового випробування для вступу для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування галузі знань 28 Управління та адміністрування є визначення теоретичних знань, умінь та практичних навичок вступників згідно з вимогами до змісту дисциплін професійної та практичної підготовки освітньої програми «Публічне управління та адміністрування».

До фахового випробування допускаються особи, які здобули вищу освіту за освітнім ступенем бакалавра, магістра, освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста.

Фахове випробування проводиться у формі усного іспиту. Фахове випробування проводиться за екзаменаційним білетом, який містить два теоретичних питання. Відповіді вступники фіксують письмово на аркуші усної відповіді на вступному випробуванні зі штампом Приймальної комісії. Тривалість підготовки вступника 45 хвилин.

Вимоги до підготовки вступника:

Вступник повинен знати:

- ✓ теоретико-методологічні засади формування загальнодержавної та регіональної політики;
- ✓ закономірності управління на державному та регіональному рівнях;
- ✓ особливості державного управління в різних сферах суспільного розвитку та на різних рівнях;
- ✓ методичні та організаційні основи управління розвитком суспільства;
- ✓ існуючі моделі державного управління, вітчизняну систему та структуру органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх компетенції;
- ✓ законодавчі та нормативно-правові засади діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- ✓ концептуальні засади реформування системи державного управління та місцевого самоврядування, напрями вдосконалення управління національним та регіональним розвитком.
- ✓ основні поняття, цілі, завдання та функції державної служби, її місце в демократичній, правовій, соціальній державі, громадянському суспільстві та пріоритетні напрями її подальшого розвитку;

✓ сутність принципів державної служби, її особливості як соціального та правового інституту та структуру державної служби, зміст і сутність норм конституційного, адміністративного, міжнародного, трудового, публічного, кримінального права у розрізі застосування у практичній діяльності;

✓ структуру та зміст складових організаційного інституту державної служби, у тому числі: види державної служби; основні ознаки, принципи класифікації посад в органах державної влади та органах місцевого самоврядування; етапи проходження державної служби, нормативно-правову базу щодо їх організації та реалізації.

Вступник повинен вміти:

✓ прогнозувати наслідки та аналізувати зміст державної політики у різних сферах суспільного життя;

✓ визначати стратегічні та поточні цілі державного управління з урахуванням вимог сучасних проблем розвитку країни, регіону та окремих підприємств;

✓ приймати рішення щодо вибору найбільш доцільних методів та інструментів державного управління, використання яких дозволило б з найменшими витратами часу та інших ресурсів досягнути поставлених цілей;

✓ визначати ефективність мір державного управління; мати навички макроекономічного програмування та планування;

✓ аналізувати державний та регіональний бюджети, розуміти й аналізувати причини утворення дефіциту бюджету та державного боргу;

✓ визначати необхідні напрями зовнішньої політики держави у світлі реалізації прийнятої євроінтеграційної політики та безпеки національних інтересів;

✓ досліджувати накопичений світовий досвід в області державного управління

✓ застосовувати норми конституційного, адміністративного, міжнародного, трудового, публічного, кримінального права в професійній діяльності, захищати права і свободи особи та громадянина, інтереси підприємств, установ і організацій;

✓ застосовувати на практиці методи функціонального управління державною службою, оцінки кадрів державних службовців, адекватно застосовувати основні категорії державної служби у професійній діяльності та впроваджувати новітні технології реалізації функцій державних органів;

✓ розробляти посадові інструкції на основі професійно-кваліфікаційних характеристик посад державних службовців та використовувати свої права щодо професійного навчання, обрання необхідних форм безперервного навчання.

II. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

Політико-правова та історико-культурна сфери

Органи законодавчої, виконавчої та судової влади. Відповідальність посадових осіб. Багатогранність державного управління та різні його трактування. Властивості державного управління. Поняття й ознаки держави. Причини виникнення й основні теорії походження держави.

Типологія держав. Історичні типи держави. Функції держави. Механізм держави. Місце та роль держави в політичній системі та здійсненні державної влади. Поняття та основні ознаки правової держави. Поняття та сутність форми державного правління та її різновиди.

Поняття і сутність форми територіального (державного) устрою та її різновиди. Децентралізований унітаризм і його політико-правовий зміст. Вплив видів і форм держави на державне управління. Тенденції розвитку держави як суб'єкта управління. Теорія влади і владних відносин. Основні концепції щодо змісту і походження влади. Особливості становлення і розвитку політичної влади в Україні. Пряма і представницька демократія. Поняття політичного режиму. Особливості унітарного та федеративного устрою держави та їх вплив на державне управління. Конституційні моделі державної влади та сутність управлінського впливу.

Зміст соціальної політики. Стратегічні та ближчі завдання соціальної політики в Україні в контексті світового досвіду. Визначення соціального захисту і соціальної безпеки. Соціальне страхування і соціальна допомога. Політичний процес, політична система і політичний режим. Поняття, зміст і структура державної політики. Механізм впровадження державної політики. Сутність та основний зміст економічної політики. Види регулювання природокористування в Україні. Компетенція державних органів у сфері регулювання земельних відносин. Організація державного управління у сфері національної безпеки. Державна політика і управління в освіті. Культурна політика держави. Законодавча влада. Виборчі системи. Зовнішня політика держави. Політичний маркетинг і менеджмент. Державна політика зайнятості і регулювання ринку праці.

Державне управління

Центральні та місцеві органи державного управління в Україні. Еволюція та перспектива розвитку державного управління в Україні. Голова держави: статус та в сучасних країнах світу. Інститут президента України. Структура та функції органів при Президентові України. Поняття виконавчої влади та її суб'єктів. Уряд в структурі виконавчої влади держави. Кабінет Міністрів України як вищий орган виконавчої влади. Поняття та правовий статус органу державного управління. Основні ланки системи органів державного управління. Поняття принципу державного управління.

Поняття та види форм державного управління. Загальна характеристика методів державного управління. Поняття законності і дисципліни у сфері державного управління. Способи забезпечення законності і дисципліни у сфері державного управління та його види. Свобода в державному управлінні. Відповідальність у державному управлінні та види відповідальності. Характерні риси бюрократизму в сучасному державному управлінні. Права та обов'язки громадян і сфері державного управління. Форми взаємовідносин громадянина і органів державного управління. Поняття і форми правового регулювання державно-управлінських явищ. Вимоги до правового регулювання державного управління. Поняття організацій державного управління. Структури механізмів державно управління. Основні проблемні питання систем і теорії державного управління. Сучасні моделі систем державного управління. Концептуальні ідеї державної служби. Принципи, організація і функціонування державної служби. Контроль в системі державної служби в Україні. Державна посада керівника як структурна одиниця державного органу.

Поняття службовця та професійної служби у державних органах. Самоменеджмент державного службовця. Проходження державної служби. Державна служба та групи тиску. Методика порівняльного аналізу державного управління в Україні та зарубіжних країнах.

Соціально-економічна сфера

Економічна теорія та її значення у пізнанні соціально економічних процесів. Економіка та її роль в суспільному житті. Економічний зміст виробництва. Структурні елементи виробництва. Продуктивні сили та виробничі відносини. Фактори виробництва: земля, праця, капітал, здатність до підприємницької діяльності. Закономірності економічної поведінки виробника. Зміст обмеженості виробничих ресурсів. Відтворювані та невідтворювані ресурси.

Економічна потреба та інтереси суспільства. Закономірності економічної поведінки споживача. Виникнення соціальної ринкової економіки. Форми суспільного господарювання. Інфляція та її сутність, види, причини та наслідки. Шляхи подолання інфляції. Антиінфляційні заходи. Національна валюта та її укріплення. Структура та механізм функціонування ринкової економіки. Ринок як форма існування товарного господарювання. Сутність ринку і його роль, основні види ринку. Об'єкти і суб'єкти ринку. Умови і принципи функціонування ринку. Ринкове саморегулювання і його функції.

Економічна роль держави в умовах ринку. Механізм господарювання в умовах ринкової економіки, її внутрішня структура та основні елементи. Ринкова інфраструктура та її функції. Біржі: товарна, фондова, валютна. Основні напрями біржової політики. Економічні відносини власності. Роздержавлення та приватизація. Заробітна плата в умовах ринку. Реальна зарплата та захист від інфляції. Соціальний захист та соціальна інфраструктура в економічно розвинутих країнах. Вдосконалення оплати праці. та соціального захисту в Україні.

Відтворення суспільного продукту. Суть і види відтворення ВВП та його структура. Фактори зростання ВВП. Національний дохід та його розподіл, перерозподіл, обмін та споживання. Національне багатство і його склад. Праця і природа — джерело національного багатства. Відтворення робочої сили. Трудові ресурси. Безробіття. Трудові ресурси та становлення ринку праці. Зайнятість, новий підхід і форми регулювання. Ефективна зайнятість населення в умовах ринку. Безробіття та його економічна і соціальні

наслідки.

Допомога під час безробіття. Аграрна політика держави в сучасних умовах. Форми господарювання і земельні відносини на сучасному етапі. Власність і ціна землі — юридичний, економічний та соціальний аспект. Податкова система та податкова політика держави.

Податкова система її регулюючі функції. Прямі і непрямі податки у системі державного регулювання. Закон України «Про оподаткування прибутків підприємств і організацій». Фінанси: структура і механізм функціонування. Кредитна і банківська система. Кредитна система та її роль у суспільному виробництві. Банки їх сутність, види і функції. Реформа банківської системи. Державний бюджет. Дефіцит бюджету та його фінансування. Державний борг країни.

Міжнародні фінансово-кредитні організації. Нові орієнтири світової економіки. Міжнародна економічна інтеграція. Основні тенденції економічного розвитку Західної Європи. Питання економічного і валютного об'єднання Європи. Проблеми входження України в світові господарські зв'язки. Міжнародна валютна система і валютна політика. Глобальні проблеми сучасності та їх економічний аспект. Сутність глобальних проблем та їх види Міжнародні організації та міжнародне співробітництво у розв'язанні глобальних проблем.

III. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ВСТУПНИКІВ, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ, СТРУКТУРА ОЦІНКИ

Фахове випробування при вступі на ступінь „магістр” проводиться у формі усного іспиту.

На фахове випробування виносяться два теоретичних питання, які містять по одному питанню з розділів „Політико-правова та історико-культурна сфери”, „Державне управління”, „Соціально-економічна сфера”.

На кожне з питань вступник повинен дати письмову відповідь в обсязі 10-15 речень. Підготовка вступника триває 45 хвилин. Кожне питання з білету є рівнозначним за їх внеском до загальної оцінки. Відповідь по кожному питанню з білету оцінюється за 100 бальною шкалою. Підсумкова оцінка є сумою двох оцінок за кожним питанням білету і складає від 0 до 200 балів.

Оцінювання проводиться в день проведення фахового випробування за шкалою, яку надано в табл.

<i>Бали/Рівень</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
Високий (90-100 балів)	Вступник демонструє міцні і систематичні знання всіх положень теорії, питання розкрито досить глибоко і повно, відповідь відрізняється точністю формулювань, на рівні самостійних роздумів з елементами творчого мислення. Вступник вільно оперує поняттями, засвоїв основну та ознайомився із додатковою літературою, подає матеріал у логічній послідовності, робить узагальнення і висновки, наводить практичні приклади у контексті тематичного теоретичного матеріалу; уміє доводити та відстоювати свої погляди.
Вище середнього (80-89 балів)	Вступник досить повно дає відповіді на всі питання, знає основну літературу, подає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення і висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускається незначних помилок у формулюванні термінів, категорій, що не приводить до викривлення сутності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною.
Середній (70-79 балів)	Вступник в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, знає основну літературу, подає матеріал у логічній послідовності, але не робить певні узагальнення і висновки. Допускає окремі, несуттєві, не системні помилки у відповіді, що не приводить до викривлення сутності.

<p>Достатній (60-69 балів)</p>	<p>Відповідь вступника відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними. Вступник розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Допускає значну кількість неточностей і грубих помилок</p>
<p>Задовільний (50-59 балів)</p>	<p>Вступник має певні знання, передбачені програмою вступних випробувань, дає неповну, елементарну відповідь на поставлене теоретичне запитання на рівні репродуктивного матеріалу. При розкритті питання цілком відсутня самостійність.</p>
<p>Низький (0-49)</p>	<p>Відповідь вступника фрагментарна, безсистемна, має суттєві помилки і визначається на рівні, який є мінімально допустимий.</p>

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янов В. Б. Державне управління: теорія і практика : Монографія / В. Б. Авер'янов, В. В. Цветков, В. М. Шаповал та ін. // Ред. В. Б. Авер'янов. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 431 с.
2. Агранофф Р. Напрямки адміністративної реформи / Р. Агранофф // – К.: Вид-во ПСП, 2001. – 11 с.
3. Адміністративно-територіальний устрій України. Шляхи реформування : [монографія] / [В. Г. Яцуба, В. А. Яцюк, О. Я. Матвіїшин та ін.]. – К. :, 2007. – 366 с.
4. Атаманчук Г. В. Государственное управление (организационно-функциональные вопросы) : Учебное пособие / Г. В. Атаманчук // М.: ОАО "НПО "Экономика", 2000. - 302 с.
5. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления : Курс лекций / Г. В. Атаманчук // - М. : Юрид. лит., 1997. - 400 с.
6. Бакуменко В. Д. Державне управління : Курс лекцій / В. Д. Бакуменко, Д. І. Дзвінчук, О. С. Поважний. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2011. – 536 с.
7. Бакуменко В. Д. Державне управління : основи теорії, історія і практика : Навчальний посібник / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній, М. М. Їжа, Г. І. Арабаджи // За заг. ред. Надолішнього П. І., Бакуменка В. Д. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.
8. Бакуменко В. Д. Європейські орієнтири адміністративного реформування в Україні : Монографія / В. Д. Бакуменко, Л. М. Гогіна, Ю. Г. Кальниш та ін. // За заг.ред. В. Бакуменка, В. Князева. – К.: Вид-во НАДУ, 2004. – 172 с.
9. Бакуменко В. Д. Методологія системних досліджень в державному управлінні : Навчальний посібник / В. Д. Бакуменко, С. О. Кравченко. – К. : ВПЦ АМУ, 2011. – 116 с.
10. Бакуменко В. Д. Прийняття рішень в державному управлінні : Навчальний посібник [у 2 ч.] / В. Д. Бакуменко // Ч. 1. Теоретико-методологічні засади. - К. : ВПЦ АМ.У, 2010.- 276 с.
11. Бакуменко В.Д. Прийняття рішень в державному управлінні : Навчальний посібник [у 2 ч.] / В. Д. Бакуменко // Ч. 2. Науково-прикладні аспекти. - К. : ВПЦ АМ.У, 2010.- 296 с.
12. Бакуменко В. Д. Теоретичні та організаційні засади державного управління : Навчальний посібник / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній. – К : іленіум, 2003. – 394 с.
13. Виконавча влада і адміністративне право // За заг. ред. В. Б. Авер'янова. К. : Видавничий Дім «Ін-Юре», 2002. – 668 с.
14. Воронков А. А. Методы анализа и оценки государственных программ в США / А. А. Воронов. – М.: Наука, 1986. – 190 с.
15. Гвишиани Д. М. Организация и управление / Д. М. Гвишиани // – Изд. 3-е, перераб. – М.: Изд-во МГТУ им. Н.Э. Баумана, 1998. – 332 с.
16. Гурне Б. Державне управління / Б. Гурне // Пер. з франц. В.Шовкуна. - К. : Основи, 1993. - 165 с.
17. Державне управління : Словник-довідник / Уклад.: В. Д. Бакуменко (кер. творчого кол.), Д. О. Безносенко, І. М. Варвар та ін. // За заг. ред. Князева В.

- М., Бакуменка В. Д. – К. : Вид-во УАДУ, 2002. – 228 с.
18. Державне управління і менеджмент : Навч. посібник у таблицях і схемах // За заг. ред. Г.С. Одінцової. – Х.: ХарПІ УАДУ, 2002. - 492 с.
19. Друкер П. Эффективное управление. Экономические задачи и оптимальные решения / П. Друкер // Пер. с англ. - М. : ФАИР-ПРЕСС, 1998. - 288 с.
20. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. // за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
21. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад.. держ .упр. при Президентові України ; наук.-ред.колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред.колегія : В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – 748 с.
22. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад.. держ .упр. при Президентові України ; наук.-ред.колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. Т. 2 : Методологія державного управління / наук.-ред.колегія : Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – 692 с.
23. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад.. держ .упр. при Президентові України ; наук.-ред.колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. Т. 3 : Історія державного управління / наук.-ред.колегія : А. М. Михненко (співголова), М. М. Білинська (співголова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – 788 с.
24. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад.. держ .упр. при Президентові України ; наук.-ред.колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. Т. 7 : Державне управління в умовах глобальної та європейської інтеграції / наук.-ред.колегія : І. А. Грицяк (співголова), Ю. П. Сурмін (співголова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – 764 с.
25. Кальниш Ю. Г Політична аналітика в державному управлінні : теоретико-методологічні засади : Монографія / Ю. Г. Кальниш. – К. : Вид-во НАДУ, 2006. – 272 с.
26. Кнорринг В. И. Искусство управления : Учеб. / В. И. Кнорринг. - М. : Изд-во БЕК, 1997. - 288 с.
27. Коліушко І. Б. Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні : [моногр.] / І. Б. Коліушко// – К. : Факт, 2002. – 260 с.
28. Конституція України [Електроний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, N 30, ст. 141. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=254%EА%2F96-%E2%F0>.
29. Конституція України. Коментар основних положень Конституції України щодо захисту прав та свобод людини і громадянина / Упоряд. М.І. Хавронюк. – К. : Літера ЛТД, 2007. – 112 с.
30. Кравченко С. О. Державно-управлінські реформи : теоретико-

- методологічне обґрунтування та напрями впровадження : [монографія] / С. О. Кравченко. – К. : НАДУ, 2008. – 296 с.
31. Малиновський В. Я. Державне управління : Навчальний посібник / В. Я. Малиновський // 3-тє вид., переробл. та допов. – К. : Атака, 2009. – 608 с.
32. Мельник А. Ф. Державне управління : підручник / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна // за заг. ред.. А. Ф. Мельник. – К. : Знання, 2009. – 582 с.
33. Мескон М. Х. Основы менеджмента / М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури // Пер. с англ. - М.: Дело ЛТД, 1994. - 702 с.
34. Методологія державного управління : Словник-довідник / Уклад. : В. Д. Бакуменко (кер. автор. кол), Д. О. Безносенко, С. В. Бутівченко та ін. // заг. ред.
- В. І. Лугового, В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. – К.: Вид-во НАДУ, 2004. - 196 с.
35. Нижник Н. Р. Системний підхід в організації державного управління / Нижник Н. Р., Машков О. А. - К.: Вид-во УАДУ, 1998. - 160 с.
36. Оболенський О. Ю. Державна служба : Підручник / О. Ю. Оболенський. - К. : КНЕУ, 2006. – 472 с.
37. Одинцова Г. С. Державне управління і менеджмент : Навч. посібник у таблицях і схемах / Г. С. Одінцева, Г. І. Мостовий, О. Ю. Амосов та ін. // За заг. ред. Г. С. Одінцової. – Х.: ХарРІ НАДУ, 2002. – 492 с.
38. Одинцова Г. С. Теорія та історія державного управління : Навчальний посібник / Г. С. Одінцева, Г. С. Дзюндзюк, В. Б. Мельтюхова та ін. // – К. : «Видавничий дім «Професіонал», 2008. – 288 с.
39. Організаційна поведінка / Д. Гелрігел, Дж. В. Слокум-молодший, Р. В. Вудмен, Н. С. Тренінг // Пер. з англ. І. Тарасюк, М. Зарицка, Н. Гайдукевич. – К. : Вид-во «Основи», 2001. – 726 с.
40. Райт Г. Державне управління / Г. Райт // Пер. з англ. - К. : Основи, 1994. - 191 с.
41. Саати Т. Аналитическое планирование. Организация систем / Т. Саати, К. Кернс // Пер. с англ. - М. : Радио и связь, 1991. - 224 с.
42. Саймон Г. Адміністративна поведінка : Дослідження прийняття рішень в організаціях, що виконують адміністративні функції / Г. Саймон // Пер. з англ. вид. – К. : АртЕк, 2001. – 392 с.
43. Цветков В. В. Державне управління : основні фактори ефективності (політико-правовий аспект) / В. В. Цветков. – Х. : Право, 1996. – 164 с.
44. Шамхалов Ф. Основы теории государственного управления : Учебник для вузов / Феликс Шамхатов. – М. : ЗАО «Изд-во «Экономика», 2003. – 518 с.